

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัตถุประสงค์ของการตั้งโรงเรียน หรือการให้การศึกษาแก่เยาวชนของชาติ คือการให้นักเรียนมีความสมบูรณ์ไม่บกพร่องพิการ ทั้งทางร่างกาย ทั้งทางความคิด จิตใจ และคุณธรรมให้นักเรียนมีวิชาความรู้ที่ถูกต้อง แม่นยำ พร้อมทั้งมีความสามารถที่จะนำความรู้ ความคิดไปปฏิบัติใช้งานด้วยตนเองได้จริงด้วย (พระบรมราชาโชวาท พระราชทานแก่คณะอาจารย์ ครู และนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2523 อ้างใน เรื่องวิทย์ สัมภาษณ์, 2539, หน้า 23)

จะเห็นได้ว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือหรือกระบวนการสำคัญในการพัฒนาความรู้ความสามารถ รวมทั้งเจตคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล ตั้งแต่ก้าวแรกขงชีวิตไปทุกช่วงอายุต่อเนื่องตลอดชีวิต คุณสมบัติของบุคคลที่ถูกหล่อหลอมโดยกระบวนการดังกล่าวจะเป็นปัจจัยและพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้บรรลุเป้าหมายตามแผนที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน และประสิทธิภาพดี พอที่จะพัฒนาพลเมืองเยาวชนในประเทศให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้เพราะคุณภาพการศึกษาของคนในประเทศเป็นสิ่งสำคัญที่จะชี้นำการพัฒนา สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในอนาคต (ไพฑูริย์ แจ่มพงษ์, 2541, หน้า 37)

การศึกษาเอกชนเป็นกิจกรรมการศึกษาที่เอกชนหรือคณะบุคคลเป็นผู้จัดโดยใช้ทรัพยากรหลักทั้งที่เป็นคน ทุนทรัพย์ และวัสดุอุปกรณ์ของภาคเอกชน ซึ่งจัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์อันจำกัดสำหรับบุคคลเฉพาะกลุ่ม ตามบันทึกประจำวันของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2532 (อ้างใน จำรัส นองมาก, 2538, หน้า 1)

การศึกษา เอกชนได้แสดงบทบาทอันสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศไทย โดยเฉพาะการจัดการศึกษาเอกชนในยุคแรก ๆ ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง เป็นที่นิยมของผู้ปกครองและผู้เรียน เป็นอันมาก มีนักเรียนมาเรียนในโรงเรียนเอกชนมากมาย นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเอกชนได้มีส่วนและมีบทบาทอย่างสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยตลอดเวลา เมื่อก้าวถึงบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศของการศึกษามหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (อ้างใน จำรัส นองมาก, 2538, หน้า2) ได้ระบุบทบาทไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. ช่วยแบ่งเบาภาระการจัดการศึกษาของภาครัฐ
2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรไทย
3. การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศ

โดยสรุป บทบาทของการศึกษาเอกชน ต่อการพัฒนาประเทศไทย ทั้งในด้านทรัพยากรมนุษย์ สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วกัน นอกจากนั้นการมีการศึกษาส่วนนี้จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้การศึกษาภาครัฐ ต้องปรับปรุงตนเองอยู่ตลอดเวลา ซึ่งนั่นเป็นผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมของประเทศ

ปัจจุบันโรงเรียนเอกชนเพิ่มมากขึ้น ปัญหาในเรื่องคุณภาพของโรงเรียนก็ย่อมมีความหลากหลายตามมาด้วยและโรงเรียนเอกชนทั่วไปมีฐานะการเงินทรุดลง อันเป็นผลมาจากสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยในยุคปัจจุบัน รวมถึงผลกระทบจากนโยบายการจัดการศึกษาของภาครัฐ และอีกส่วนหนึ่งเนื่องมาจากคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนเอง ปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ ปัญหาด้านการบริหารการจัดการอันเกิดจาก กฎหมาย กฎ และระเบียบต่าง ๆ ของทางราชการ ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนหลายเรื่องไม่มีความคล่องตัวเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังพบว่า โรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ยังมีการบริหารงานโดยเจ้าของที่เป็นบุคคลเดี่ยวมากกว่าคณะบุคคลและขาดการจัดทำแผนการบริหาร และพัฒนาโรงเรียนอย่างเป็นระบบ การส่งเสริมและช่วยเหลือจากรัฐทางด้านการเงินยังดำเนินการได้ไม่ทั่วถึง อัตราค่าธรรมเนียมการเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ยังไม่สอดคล้องกับต้นทุนในการจัดการศึกษา โรงเรียนส่วนหนึ่งไม่สามารถจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายที่แท้จริงได้และโรงเรียนบางแห่งยังไม่สามารถจ่ายเงินเดือนครูที่เพิ่มขึ้นอันเกิดจากการปรับอัตราเงินเดือนในภาครัฐ จากความคาดหวัง

ของสังคมและความรับผิดชอบในการกิจที่มีอยู่ โรงเรียนต้องเร่งดำเนินการในทุกรูปแบบเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์ และรักษาคุณภาพความเชื่อมั่นศรัทธาของสังคมให้คงอยู่ต่อไป

การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเอกชนที่สามารถทำให้ประชาชนมีความเชื่อถือศรัทธานั้น จะต้องมียุทธศาสตร์และแนวดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องถือปฏิบัติอย่างชัดเจน เพราะในสายตาของประชาชน การที่เขาส่งลูกหลานมาเรียนในโรงเรียนเอกชนโดยต้องจ่ายค่าธรรมเนียมการเรียนก็เหมือนกับเขามาซื้อบริการ ทำอย่างไรเขาจึงจะมั่นใจได้ว่าบริการที่เขาได้รับจริงจะคุ้มกับเงิน หรือไม่เกิดความเสียหายหรือสอดคล้องตามมาตรฐานที่ควรจะเป็น หากได้มีการกำหนดลักษณะของโรงเรียนเอกชนที่พึงประสงค์ได้อย่างชัดเจนพร้อมทั้งการชี้แนะแนวทางดำเนินงานให้บรรลุลักษณะดังกล่าว ถ้าโรงเรียนใดสามารถพัฒนาไปถึงขั้นที่น่าจะเป็นที่ไว้วางใจได้ ก็จะได้รับรางวัลรับรองคุณภาพให้โรงเรียนแสดงต่อผู้ปกครองได้ จะทำให้ประชาชนมีความมั่นใจในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

โรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพนอกจากจะสร้างศรัทธาให้กับประชาชนผู้ให้บริการแล้ว ยังเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับรัฐบาลได้เป็นอย่างดี ในฐานะที่โรงเรียนเอกชนมีบทบาทในการช่วยแบ่งเบาภาระการจัดการศึกษา สามารถช่วยรัฐประหยัดงบประมาณจำนวนมาก ถ้าให้เอกชนรับผิดชอบจัดการศึกษาต่อไปก็จะช่วยให้รัฐประหยัดงบประมาณในระยะ เวลาในระยะยาวเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ แต่ถ้าเอกชนจัดการศึกษายังไม่เป็นที่น่าเชื่อถือคุณภาพของโรงเรียนยังด้อยอยู่ แม้จะช่วยประหยัดเงินก็คงจะไม่คุ้ม เพราะเป็นการเสี่ยงที่จะกระทบต่อ ผู้เรียนซึ่งเป็นกำลังของชาติในอนาคต รัฐบาลคงไม่เลือกที่จะให้แบ่งเบาภาระแน่นอน ดังนั้นการพัฒนาโรงเรียนให้มีมาตรฐานคุณภาพที่ไม่ด้อยกว่าโรงเรียนรัฐบาล ก็จะเป็นแนวทางที่จะได้รับความไว้วางใจจากรัฐบาลให้มีส่วนรับผิดชอบในขอบข่าย และปริมาณที่กว้างขวางยิ่งขึ้น รัฐจะได้ประหยัดงบประมาณเพื่อนำไปจุนเจือหรือส่งเสริมสิ่งที่ดีแก่คนด้านอื่นอันจะเป็นผลประโยชน์ของชาติมากขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2541) ได้มีนโยบายการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 เพื่อต้องการส่งเสริมการศึกษาของภาคเอกชน ให้มีอิสระและคล่องตัวในการบริหารและการจัดการสามารถพึ่งพาตนเองได้ จึงได้กำหนดเป้าหมายการส่งเสริม และสนับสนุนการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานความมีเสรีภาพทางวิชาการ และมีอิสรภาพในการดำเนินการให้มากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้สังคม

หรือหน่วยงานภายนอกสามารถเข้าไปตรวจสอบได้ อันจะนำมาซึ่งมาตรฐานทางการศึกษา เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ได้ต่อไป

โรงเรียนนิยมิตรวิทยา ในฐานะที่เป็นโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ในระดับอำเภอ ซึ่งก็ประสบปัญหา เช่นเดียวกับโรงเรียนอื่นๆ จึงจำเป็นต้องหาแนวทาง ที่จะปรับปรุงพัฒนาองค์กร เพื่อที่จะทำให้องค์กรสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ ซึ่งสิ่งที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติก็คือ การสร้างคุณภาพ มีการจัดการโรงเรียนให้เกิดคุณภาพเป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการในในที่นี้ก็คือผู้ปกครองและนักเรียน สภาพปัญหาและความไม่พึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนนั้น ผู้ปกครองจะมีการโทรศัพท์มาถึงทางฝ่ายบริหารเพื่อชี้แจงหรือในบางครั้งก็จะมีการเขียนจดหมายร้องเรียนมายังโรงเรียน นอกจากนี้ในการประชุมผู้ปกครองประจำปีทุกๆ ครั้ง ก็จะมีเรื่องราวที่เป็นปัญหาต่างๆ มากมายจากผู้ปกครองที่เสนอแนะต่อทางโรงเรียนเพื่อให้อปรับปรุงแก้ไข ในบางครั้งที่โรงเรียนมีแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของโรงเรียน ผู้ปกครองก็จะมีกรให้ข้อมูลที่เป็นปัญหาที่อยู่ในสายตาของผู้ปกครองแก่ทางโรงเรียนเป็นอย่างดี โดยปัญหาที่พบเห็นในสายตาของฝ่ายบริหารและทางผู้ปกครองที่น่าสนใจและควรแก้ไข คือปัญหาการขาดการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูล ข่าวสารจากโรงเรียนถึงครูและผู้ปกครองอย่างทั่วถึงทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนซึ่งเกิดผลเสียต่อการปฏิบัติงานของโรงเรียนเกี่ยวกับ ด้านปรัชญา และเป้าหมายของโรงเรียน ซึ่งในการตั้งขึ้นมา ไม่ได้ทำความเข้าใจร่วมกัน จึงค่อนข้างที่จะไม่ได้รับความสนใจ และเอาใจใส่ในการปฏิบัติที่จริงจังจึงมักนั้ในการปฏิบัติงานซึ่งควรที่จะมีการวางแผนวางสร้างเป้าหมายใหม่ที่ทุกคนเข้าใจและมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ส่วนงานด้านหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน โรงเรียนนิยมิตรวิทยาดำเนินการสอนตามหลักสูตรที่มีจุดเน้นในความเป็นเลิศทางวิชาการซึ่งผู้ปกครองได้ให้ความสำคัญ ต่อการที่โรงเรียนได้ให้ความรู้แก่เด็กมากๆ มีเวลาเรียนมากๆ ให้ครูคอยดูแลเอาใจใส่อย่างเต็มที่ ต้องมีการเรียนพิเศษเสริมเพิ่มเติม ซึ่งค่านิยมและความเชื่อ ของผู้ปกครองมีความคิดว่ายิ่งให้มากเท่าไร จะทำให้เด็กยิ่งเก่งยิ่งมีคุณภาพ ซึ่งโรงเรียนก็ต้องใช้เป็นแนวทางในการจัดการแต่ก็ต้องค่อย ๆ ปรับทัศนคติและความเชื่อเหล่านี้ของผู้ปกครอง รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่แท้จริงโดยมีการจัดสัมมนาและประชุมชี้แจงในเวลาและโอกาสที่เหมาะสม ด้านบุคลากรของโรงเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความเชื่อถือต่อฝ่ายบริหาร แต่ขาดความเชื่อถือต่อครูผู้สอน โดยมีการเสนอแนะ

ให้มีครูที่มีวุฒิและมีประสบการณ์ในการสอน แต่ในความเป็นจริงแล้วครูโรงเรียนนิยมิตรวิทยาเกือบทั้งหมดจะสำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาและมีประสบการณ์ด้านการสอนมาเป็นเวลาหลาย ๆ ปี สาเหตุที่ผู้ปกครองให้ข้อเสนอแนะมาเช่นนี้อาจเป็นเพราะไม่ทราบข้อมูลจริง หรืออาจเป็นเพราะการรับฟังจากผู้อื่นที่ไม่ทราบข้อมูล ทางโรงเรียนจึงพยายามประชาสัมพันธ์ชี้แจงในประเด็นนี้ และในด้านหนึ่ง คือ ขวัญ และกำลังใจของครู เมื่อเปรียบเทียบกับครูในภาครัฐ ทางโรงเรียนได้พยายามสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูเพื่อให้เกิดความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถเพื่อผลที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนในด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน โรงเรียนพยายามปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เหมาะสมรวมถึงการเตรียมสื่ออุปกรณ์เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้งานได้อย่างทั่วถึง แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์การปฏิบัติงานที่เหมาะสมเพียงพอ ระบบข้อมูลของโรงเรียนยังอยู่ในขั้นดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า

ส่วนการบริหารและการจัดการนั้น โรงเรียนนิยมิตรวิทยากำลังปรับปรุงโครงสร้างการบริหารใหม่ เพื่อให้มีความชัดเจนเป็นรูปธรรมและมีความเหมาะสมกับโรงเรียน รวมไปถึงการจัดทำแนวปฏิบัติงานของทางโรงเรียน ซึ่งก็ยังไม่ชัดเจนพอ ปัญหาด้านการกำกับ ตรวจสอบ และรายงานคุณภาพที่ครอบคลุมทั้งระบบของโรงเรียน เป็นอีกด้านหนึ่งที่ยังไม่มีการนำมาปฏิบัติจากปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ผู้ศึกษาจึงต้องการสำรวจความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนนิยมิตรวิทยาตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยสอบถามจากผู้ปกครองเพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาปรับปรุงการบริหารงานของโรงเรียนนิยมิตรวิทยาให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมากยิ่งขึ้น โดยนำเอาเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนเอกชนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเป็นตัวพิจารณาคุณภาพในการจัดการโดยมีการพิจารณาใน 5 ปัจจัย คือ บุคลากร ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมนักเรียนและสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาของโรงเรียนนิยมิตรวิทยาตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาการจัดการศึกษาของโรงเรียนนิมิตรวิทยา ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ศึกษาในขอบเขตดังนี้ บุคลากร ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมนักเรียน และสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนนิมิตรวิทยาในปีการศึกษา 2541

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการศึกษา หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลาย ๆ คนร่วมกันดำเนินงานเพื่อให้การศึกษาแก่เยาวชนและชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ ค่านิยมพฤติกรรม และคุณค่าต่าง ๆ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษา 5 ปัจจัยคือ ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อจะนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการบริหารจัดการของโรงเรียนนิมิตรวิทยา ในด้านบุคลากร ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมนักเรียน และด้านสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน